

DEMOKRACIJA

Uredništvo: Trst, ul. Machiavelli 22-II. - tel. 3-62-75
Uprava: Trst, ulica S. Anastasio 1 - c - tel. 2-30-39
Goriško, uredništvo: Gorica, Riva Piazzetta 18-I
CBNA: posamezna številka L 25 — Naročnina:
mesečno L 100, letno L 1.200 — Za inozemstvo:
mesečno L 170, letno L 2.000 — Poštni čekovni
račun: Trst številka 11-7223.

Leto XI. - Štev. 9

Trst - Gorica, 1. marca 1957

Izhaja vsak petek

„Destalinizacija“

24. februarja je minilo eno leto, odkar je Hruščev na XX. kongresu sovjetske KP prebral svoje poročilo o Stalinu. V kremenjskih grobih so sicer že takoj po Stalinovi smrti začeli šušljati o napakah preminulega diktatorja, vendar je Hruščev bil prvi vodilni komunist, ki je pri tem javno uporabil izraze, kot so »despotizem«, »množični uboja«, »mučenja« itd. Stalina je orisal kot duševno bolnega tirana — paranoika —, ki je ustvaril okrog sebe neverjeten kult osebnosti ter na osnovi navadnih neutemeljenih sumničevj poslal v smrt tisoče najboljših komunistov, da ne štejemo milijonov drugih ljudi. Celotno najožji sodelavci so se morali ukloniti njegovi samovolji in izpolnjevati dobljene ukaze.

Pri vsem je bilo znano, da je Stalina napadel prav Hruščev, ki je vendar bil eden njegovih najtesnejših sodelavcev in najvestejših pomagačev. Hruščev je v Ukrajini izvedel čistko protistalinskih elementov. Še leta 1952 je proglasil Stalina za »genija«, ki vodi Sovjetsko zvezo. Nezadovoljstvo in pritiski, ki so ga začeli oblaščiti v sami Sovjetski zvezi, sta torej morala biti zelo močna, da sta jih pripravila do te velike odločitve, s katero so priznali najhujše napake preteklosti ter so poskušali zvržiti vso odgovornost na svojega preminulega — še danes se ne ve: umrlega ali ubitega — voditelja. Pokazalo se je pač, da se ne more vladati v nedogled samo s terorjem, tlačeč nezadovoljstvo delavskih množic z vsiljenim.

Stalinovi nasledniki so torej takoj pripisali vso krivdo izključno Stalinovemu kultu osebnosti. Ta naj bi bil vzrok vseh nesreč. Če se tega odpravi, potem bi — po njihovem — komunizem bil res takšen, kakor so ga njegovi prvoborniki slikali in obljubljali. Takšno je vsaj stališče Hruščeva in tovaršev, ker predobro vedo, da ne smejo zrušiti sistema, v katerem edino nekaj pomenijo. Pač komunistične diktature bi vendar spravili na zatožni klop tudi ne same, saj so toliko let zvesto pomagali Stalinu pri izvrševanju vseh njegovih zločinov.

Enkrat sproženi plaz pa je šel svojo pot. Posebno izven Sovjetske zveze so bile posledice porazne. Pristaši različnih komunističnih strank so naenkrat videli, da sam glavni tajnik sovjetske KP povzbuje glede Stalina in njegovega režima vse tisto, kar so temu režimu že dolgo očitali razni demokrati in marksisti, to se pravi — komunistično gledano — reakcionarji. Od komunizma niso sicer še začeli odpadati razni pomembni partijski voditelji, toda to so tako in tako poslušni funkcionarji Moskve. Pač pa so začeli odpadati razni sopotniki in navadni člani. Tako je destalinizacija začela najprej pri partiji pri njihovih temeljih, pri bazah, kakor se temu reče v progressnem izrazoslovju.

A ne samo v tujini, tudi v Sovjetski zvezi je disciplina začela popuščati. Delavci v tovarnah so očitneje pokazali znake nezadovoljstva, študenti in izobraženci so načelniki vprašanja, ki so bila znak nemira in dvoma v komunistično ideologijo. Sklepanje je bilo vendar enostavno: če se je zdaj izkazalo, da ni res in da je bilo napučen vse tisto, o čemer so nam pridigali 25 let, kdo nam jamči, da ni prav tako napučen tudi to, o čemer nas hočejo naši voditelji prepričati zdaj?

Člani novega kolektivnega vodstva so kmalu uvideli, da morajo zavreči ta razvoj. Opozorili so svoje podložnike, da je res zaželeno neka liberalizacija, ki pa naj bo omejena, kajti svoboda meščanskega tipa (kakor da bi svoboda ne bila ena in nedeljiva) ne bodo trpeli. 30. junija 1956 je Centralni komitej sovjetske KP izjavil, da Stalina, vključno s svojim »napakami«, ni mogel menjati in ni menjal bistva sovjetskega socialnega sistema. Kdor trdi kaj drugega in napada sistem, ta je v nasprotju z dejstvi, z marksizmom, svobodo in se ugotavlja v idealizmu. Zgodovinska dejstva se vedno narekujejo, da se človeška družba mora in se tudi bo razvijala v smeri komunizma.

S to tezo je Centralni komitej sovjetske KP zaključil proglas, s katerim je približno nove resnice. Toda ni minilo nekaj mesecev in tudi resnice so bile postavljene na laž. Ovrgli so jih uporabi v sovjetskem kolonialnem imperiju, na Madžarskem in na Poljskem.

Upori so bili v določeni zvezi s priznanjem jugoslovanskega režima in posebne jugoslovanske poti v socializem. Če že Jugoslavoim hodijo svojo pot, zakaj ne bi smele hoditi svoje poti tudi druge komunistične stranke in države? Avtoriteta sovjetske KP v očeh satelitskih sester je začela bledeti. Sovjetski voditelji so sicer jeseni 1956 razposlali okrožnico, s katero so razne komunistične stranke posvarili, naj nika ne posnemajo Titu, vendar je bilo že prepozno. V drugi polovici oktobra so se dvignili poljski in madžarski delavci, poljski in madžarski izobraženci, ulice je preplavila mladina, ki sicer ne pozna preteklosti, a je vsekarer nezadovoljna s komunističnim totalitarizmom.

Protistalinska kampanja in vrenje sta v tistih dneh dosegla svoj vrh. In kaj je napravila Moskva? Čez noč je izpremenila svojo politično linijo ter se je zatekla k najbolj čistim stalinskim meto-

dam. 4. novembra so Budimpešto napadle sovjetske čete ter so v krvi zadušile madžarski klic po večji svobodi. Gomulki so bile določene točne meje, do katerih sme iti. Sprožena je bila nova kampanja proti Titu. Zopet se vrstijo stalinski procesi, na katerih žrtve »prostopolno« priznavajo vse mogoče krivde. Z Vzhodno Nemčijo, Romunijo in Češkoslovaško je Moskva sklenila nove pogodbe, ki naj uvrstijo disciplino v vzhodnem taboru; z Bolgarijo in Albanijo tega ni bilo treba, ker so tam tako na oblasti najvestejši kremenjski oprode. Tudi v Sovjetski zvezi so se začeli množiti znaki, da gre z liberalizacijo proti koncu. Vedno več je pozivov za »komunistično disciplino«, »komunistično čuječnost« in »proti kapitalističnim ter »reakcionarnim« vplivom. Videti je celo, da bo začel nov val protivrske propagande.

Danes je še težko reči, ali se bo Sovjetska zveza zares in za stalno vrnila k stalinski politiki in sistemu. V tem primeru bo pač obveljalo, da destalinizacija ni trajala niti eno leto. Vendar je verjetneje, da se kremenjskim politikom ta manever ne bo posrečil. Antistalinska kampanja, poročila Hruščeva in vse, kar je sledilo, je sprožilo silo, ki jih ne bodo mogli kar tako zavreti in umiriti.

Odkar obstoja komunistični nauk, ni njegovih pristašev pretresla tako huda kriza prepričanja in vesti. Nikdar ni še toliko in tako vplivnih ljudi zapustilo komunističnih vrst. Enkrat vzburjeni uporniški duh v Vzhodni Evropi ni zamrl. Pripravljali se na nove podvige. Tudi v Sovjetski zvezi se med izobraženci in študenti še vedno širi nemir, ki dobi vse jasnejše oblike. Komuniste prevzemata razočaranje in zagrenjenost.

Vse to nas utrjuje v prepričanju, da so še hujše in neizogibne krize šele predurmi. Eni destalinizaciji bo nujno sledila druga, pa čeprav bi morala biti izsiljena z novimi žrtvami in trpljenjem.

Zamenjava Šepilova z Gromikom

Andrej Gromiko bo bolje skrbel za utrditev sovjetskega komunističnega imperija

Imenovanje Gromika za sovjetskega zunanjega ministra je vzbudilo veliko ugibanj, čeprav so si vsi na jasnem, da položaj zunanjega ministra ne igra v Sovjetski zvezi tako važne vloge kakor v drugih državah. Za Litvinov, ki je bil drugi sovjetski zunanji minister, je ob neki priložnosti potožil: »To imenovanje pomeni zame presneto mabo. Prav dobro vem, da bo itak o vsem odločil Koba (vzdevek za Stalina). Jez niti ne vem, kakšno smer naj zavzamem v razgovorih.« Se bolj točno pa je opredelil funkcijo sovjetskega zunanjega ministra Radek, ko je dejal, da je ta »samo pismo na Polibiroja«.

Vključ tem omejitvam dejanskega pomena funkcije zunanjega ministra v sovjetski vladi, je pa vendar značilno, da so v Kremlju vedno menjali zunanjega ministra, kadarkoli so hoteli s tem tudi znanemu svetu pokazati, da se izpremenili politično linijo. Ko je marca 1939 bil odstranjen Litvinov in ga je nasledil Molotov, je to odprlo pot kasnejšemu sporazumu s Hitlerjem. Nekaj podobnega je tudi zdaj, čeprav novo imenovanje ne predstavlja začetek, temveč daje samo zunanji pečat na novo zunanjo politiko, ki

je prišla že do izraza pri nastopih na Madžarskem, v obnovitvi ofenzive proti Titu, povečanju nadzorstva nad sateliti in precejšnji dvomov polnem obnašanju do Gomulkeve Poljske. Z drugimi besedami, napoveduje se, da bo Gromiko bolj skrbel za utrditev že obstoječega sovjetskega imperija, v katerem so se začele kazati nevarne razpoke, medtem ko bo na drugi strani veliko treznejši in oprezniji glede novih podvigov, ki naj bi ta imperij še razširili. Pri tem naj bi prihajalo v poštev posebno sovjetsko zadržanje do Arabcev, katerim je prav Šepilov obljubil veliko pomoč in jih je spravi tako daleč, da se je Sovjetska zveza znašla na samem robu oboroženega spopada, ki ga v današnjih okoliščinah ne želi in ne more tvegati.

Se iz časa, ko je bil sovjetski delegat pri Organizaciji združenih narodov, je Gromiko zaradi številnih vetov in stalnega nasprotovanja vsem zahodnim predlogom in pobudam dobil naziv »Mr. Njet«, t. j. »gospod Neta«. Zato se splošno pričakuje, da pomeni imenovanje Gromika poostreitev tiste smeri sovjetske politike, ki

je prišla že do izraza pri nastopih na Madžarskem, v obnovitvi ofenzive proti Titu, povečanju nadzorstva nad sateliti in precejšnji dvomov polnem obnašanju do Gomulkeve Poljske. Z drugimi besedami, napoveduje se, da bo Gromiko bolj skrbel za utrditev že obstoječega sovjetskega imperija, v katerem so se začele kazati nevarne razpoke, medtem ko bo na drugi strani veliko treznejši in oprezniji glede novih podvigov, ki naj bi ta imperij še razširili. Pri tem naj bi prihajalo v poštev posebno sovjetsko zadržanje do Arabcev, katerim je prav Šepilov obljubil veliko pomoč in jih je spravi tako daleč, da se je Sovjetska zveza znašla na samem robu oboroženega spopada, ki ga v današnjih okoliščinah ne želi in ne more tvegati.

Madžarski begunci v Jugoslaviji

Po izjavah jugoslovanskega državnega tajnika za notranje zadeve, S. Stefanovića, dne 16. t. m. je število madžarskih begunccev, ki so se zatekli v Jugoslavijo, do 1. februarja naraslo na 15.321 oseb. Nastanitev in prehrana tolikšnega števila je seveda nelahka naloga in zahteva precejšnje izdatke. Število begunccev pa še vedno narašča. 16. februarja jih je bilo že 17.254.

Od januarja je v Jugoslaviji tudi predstavnik Visokega komisarja Organizacije združenih narodov za begunce, in Jugoslavija rešuje vprašanje madžarskih begunccev v skladu s sodelovanju s to mednarodno ustanovo. Visoki komisar OZN za begunce je dodelil Jugoslaviji doslej pomoč 50.000 dolarjev, razne mednarodne in nacionalne dobrodelne ustanove pa so doslej poslale Jugoslaviji razne pošiljke v skupni vrednosti 70 milijonov din. Ker pa stanejo madžarski begunci Jugoslaviji dnevno 16 milijonov din, so seveda ti mednarodni prispevki krili le drobce izdatkov.

Podobno kot avstrijske, tako so tudi jugoslovanske oblasti zaskrbljene, kaj bo s temi begunci. Tuje države jih namreč ne prevzemajo tako hitro, niti ne v takem številu, kot bi to bilo želeli. Doslej se je odločilo za vrnitev domov kakih tisoč begunccev, nad 12 tisoč pa se jih je izreкло za emigracijo v prekomorske dežele, največ za v Združene države, Kenajo in Avstralijo.

S. Stefanović je izjavil, da bo Jugoslavija zadržala in omogočila vključitev v jugoslovansko življenje vsem tistim beguncem, ki bi radi ostali v Jugoslaviji. Doslej je izrazilo to željo 384 Madžarov; pričakujejo pa, da bo to število še naraslo. Prav tako pa bo Jugoslavija tudi upa, da bodo storile svojo dolžnost tudi druge države, za katere bi ne bilo lepo, ko bi o pravici azila samo govorile, ne da bi ga tudi nudile.

Tudi današnji madžarski begunci so v veliki meri izbeganci iz Madžarske, ki so se zaradi političnih razlogov zatekli v Jugoslavijo. Vendar je treba upoštevati, da je Tito danes zopet v hudih škripcih in zato so možna tudi presenečenja. Vsaj tako meni »Hrvatska Zoraa«.

merjevi z dosedanjimi, najodločnejši korak k uresničenju Združene Evrope. Ta bo sicer zaenkrat omejena samo na tako imenovano »Malo Evropo« in na gospodarsko enotnost, vendar bo tu že otipljiv začetek.

Vihrovni organ Skupnega tržišča bo »Ministrski svet« šestih članic. O glavnih vprašanjih bodo sklepali soglasno, o manj važnih pa z navadno večino glasov. Poleg tega bo delovala tudi nekakšna »Evropska komisija«, »Splošna skupščina« in »Sodni svet«. Države bodo seveda ohranile svojo popolno suverenost in nasteti organi bodo morali to upoštevati, čeprav se dejansko teži za tem, da bi se ustvarilo nekakšno naddržavno avtoriteto. Poseben organ bo »Evropska banka« za investicije, v katero bo vsaka država prispevala svojo kvoto. Z zbranim kapitalom bo banka pospeševala gospodarski razvoj manj razvitih področij v Evropi (n. pr. Južne Italije) ter bo skrbela za poravnava škoda in preusmerjevanje onih podjetij in gospodarskih dejavnosti, ki bi trpele zaradi znižanja in končne odprave medsebojnih carinskih mej. Banka bo imela eno milijardo lir kapitala. Poleg tega je ustanovljen poseben fond 81 milijonov dolarjev, s katerim bo skupnost prispevala k razvoju holandskih, belgijskih in francoskih kolonialnih ozemelj, ki so tudi pridružena k skupnemu tržišču.

Nova gospodarska velesila

Tudi če ne štejemo teh kolonialnih ozemelj, ki razširjajo posebno surovinsko in s tem splošno gospodarsko bazo skupnega tržišča, šteje že samo prebivalstvo šestih evropskih držav 161 milijonov, torej skoro toliko kot Združene države. Področje produkcije skupno 55 milijonov ton jekla, 350 milijonov ton premoga in

250 milijard kw električne energije. Šest evropskih držav izvozi vsako leto za 15 milijard 800 milijonov dolarjev blaga (ZDA 15.300), uvozi ga pa za 16 milijard 600 milijonov dolarjev (ZDA 11.600). Tako po izvozu, še toliko bolj po uvozu bi novo Skupno tržišče bilo še važnejši činitelj mednarodne trgovine kot so Združene države. Podana je torej stvarna osnova, da se Evropa razvije v gospodarski blok, če rečemo po stvarnem, velesilo, ki se bo uspešno postavila ob bok Združenim državam in sovjetskemu imperiju, kar je obenem tudi pogoj za evropsko rešitev.

Tako je Evropa po neprestanih trenjih in vse preveč očitnih sebičnosti ter tudi po nemajhnih zaslugi sovjetske nestrpnosti končno našla sama sebe prav ob dvajseti uri.

Združeni narodi

ne priznavajo Kadarja

Glavna skupščina Združenih narodov je pretekli ponedeljek s 60 glasovi proti enemu vzdržanemu odklonila overovitev polnomočij madžarskega zastopstva. Komunistične države pri tem glasovanju niso bile prisotne. S tem sklepom so Združeni narodi odrekli Kadarjevi vladi legitimacijo, da bi zastopala Madžarsko pri tej mednarodni organizaciji.

Utemeljitev je enostavna: Kadarjeva vlada ne predstavlja madžarskega ljudstva. Do istega zaključka je prišel tudi preiskovalni odbor Združenih narodov, ki je dobil nalogo, da preišče oktohrske in novembrske dogodke na Madžarskem. Odbor, v katerem so zastopniki Avstrije, Ceylona, Tunisa in Urugvaja je objavil svoje prvo poročilo. S sklicevanjem na izjave samih članov Kadarjeve vlade je odbor ugotovil, da ta ne uživa zaslombe pri večini madžarskega ljudstva. To je sicer splošno znano, toda važno je, da je to ugotovil tudi preiskovalni odbor te velike, sicer h kompromisom naklonjene mednarodne organizacije. Odborova sodba je ostra: pravi, da je Kadar le agent tuje države, ki bi ga razjarijo madžarsko ljudstvo takoj odstavilo, če bi ga ne branilo sovjetsko vojaštvo.

Na osnovi številnih pričevanj je odbor posebej razčlenil vzroke upora in vlogo, ki jo je pri dogodkih igrala Sovjetska zveza. Poročilo ugotavlja, da upor ni imel značaja protirevolucije. Uporniki niso mislili na obnovo Hortyjevega režima. Upor je bil izbruh nezadovoljstva, ki se je v desetih letih nabralo v vseh slojih prebivalstva. Izobraženci so zahtevali svobodo, delavci boljše življenjske pogoje, vse narod pa si je vnovič želel priboriti narodno neodvisnost. Upor je bil spontan. Madžari se na revolucijo niso pripravili, in ko so se enkrat uprli, se niso menili za posledice, ki bi utegnile nastati. Madžarska revolucija je propadla prav zaradi tega, ker ni bila organizirana in ker v Budimpešti ni bilo sposobnega državnika, ki bi znal pravilno usmeriti nevihto, ki se je sprostila.

Odbor Združenih narodov bo nadaljeval s svojim delom v Zenevi ter bo izrekel jasno sodbo zgodovine o dogodkih, ki jih skušajo Sovjeti in njihovi zavezniki, posebno pa še Kadarjeva vlada zdej potvrditi, da bi tako opravičili svoje zlobo. Odbor razvija, pobijanje in preganjanje madžarskih rodoljubov, ki niso hoteli drugega kot malo več svobode in boljše življenje.

Ghana - primer pametne politike

Preden se je britanska vlada odločila za podelitev polne neodvisnosti zahodnoafriški koloniji na Zlati obali v okviru britanske državne skupnosti, je bilo potrebno premostiti številne težkoče. V trenutku, ko se je izkazalo, da Britanci resno mislijo prepustiti upravo dežele domaćinom, so se med prebivalstvom oglašale skupine, ki so zahtevale jamstva, da sedanja vlada, ki je na krmlu države od 1. 1951 in ki jo sestavlja stranka »Conventions People's Party«, ne bo izrebrljala oblasti.

Opozicijo so sestavljale skupine raznih domačinskih poglavarjev, ki so se zballi okrnjenja svojih tradicionalnih pravic. Končno pa je kolonialnemu ministru Lennox - Boyd uspelo pomiriti obe strani in izdelati ustavni osnutek, v katerem so vsebovana določila jamstva, ki jih je zahtevala opozicija. Ta jamstva so zajamčenje samoupravnih ozemelj, neodvisnost uradništva in sodišč. Država bo razdeljena v več samoupravnih področij z lastnimi parlamentarnimi zastopstvi.

Tako bodo 6. marca proglasili neodvisnost dosedanje britanske kolonije Zlata obala - Ghana, kar pomeni za Afriko in tudi za Veliko Britanijo zgodovinski dan. Taki primeri pretvarjanja kolonij v neodvisne državne skupnosti človeštva samo koristijo, ker obenem preprečujejo komunistične vstaje in preobrate, s katerimi domačini prihajajo samo z dežja pod kap.

6

VESTI z GORIŠKEGA

Za spoštovanje ustave! Vohuni med begunci

V zvezi z vprašanjem deželne avtonomije, ki se zahteva, naj končno stopi v veljavo, slišimo in beremo neverjetne govoritve od strani različnih italijanskih krogov in posameznikov, ki se protivo zaščiti nas slovensko govorečih italijanskih državljanov in trdijo, da smo Slovenci v Italiji že dejanski popolnoma zaščiteni ter da se nam tu godi naravnost vzorno!

V prenašanju seveda najbolj prednjači »Piccolo«, ki je objavil tudi članek dr. Laganella, južnjaka, ki je bajt albanskega pokolenja. Dr. Laganella mirno izpoveduje, da je leta 1947 on načeloval odposlanstvo vseh goriških italijanskih strank in organizacij, ki so šle v Rim zahtevati, da se takojšnja uveljavitev posebne deželne avtonomije sprico slovenske nevarnosti prekliče.

Zaradi tega šovinističnega, nam državljanom slovenskega jezika sovražnega nastopa, je ustavna zbornica izglasovala X. točko končnih in prehodnih ustavnih določil, ki dejansko uveljavitev posebne avtonomije začasno odločuje, toda z izrecnim poudarkom, da ostane v veljavi zaščita jezikovnih manjšin, kot jo 6. člen ustave predpisuje.

Iz tega izvaja dr. Laganella trditev, da deželni statut nima predpisovati nobene zaščite slovenske jezikovne manjšine.

Zdi se nam, da je tudi dr. Laganella, kot mnogi drugi »nasprotniki Slovencev«, v dejanski popolni zmoti, kajti X. točka prehodnih in končnih določil ustave ravno potrjuje pravico Slovencev, da jih prav deželni statut štiti, kajti ta X. točka pravi, da se bo Furlanija-Juljska krajina začasno (provizoriamente) upravljala kot navadna dežela brez posebne statuta. S poudarkom, da zaščita jezikovnih manjšin ostane kljub temu po 6. členu ustave v veljavi, pa je tista X. točka priznala, da se jezikovne manjšine morajo štiti, in sicer prav z deželnim statutom, zlasti ko ni še nobenega drugega zakona, ki bi jih že štiti.

Od Slovencev zahtevajo, da smo lojalni in pošteti ter državi vdani državljani. Zahteva kot taka je na mestu. Toda istočasno morata i država po njeni vladi i ves italijanski narod biti napram nam Slovence lojalni in pošteti ter nam nuditi vse to, kar nam kot ljudem, posameznikom in skupini, po naravnem zakonu in po italijanski ustavi pritiče.

Po 6. členu iste nam pritiče zaščita. To zaščito predpisuje tudi 116. člen, kajti goji omenjena X. točka prehodnih in končnih ustavnih določil to našo trditev potrjuje.

Zaščita Slovencev v Italiji pa mora biti odkritosrčna, popolna in stvarna, tako kot določuje 2. člen ustave, ki pravi, da »Republika priznava in jamči nekršljive pravice človeka kot posameznika in skupine.« In tako, kot pravi 3. člen ustave,

ki proglašajo, da so vsi državljani, ne glede na njihov jezik, enake družabne dostojanstvenosti in enaki pred zakonom. Ne samo to, ampak ta 3. člen ustave narekuje, državi dolžnost, da odpravi vse ovire, ki dejanski omejujejo svobodo in enakopravnost državljanov (ne glede na njihov jezik) ter preprečujejo polni razvoj človekove osebe.

Gospoda dr. Laganella in sploh vse govorice njegove vrste vabimo, naj se uče italijanske ustave, katero naj tudi, kar se zaščite nas Slovencev tiče, spoštujejo!

Uporaba slovenščine na sodnih Koroške in Gradišanske

Kakor poročajo avstrijski listi, je avstrijsko Vrhovno sodišče sprejelo odlok, s katerim se je v načelu izreklo za uporabo slovenščine, oziroma hrvaščine pred sodišči Gradišanske, Koroške in Štajerske v upravnih in sodnih okrajih, v katerih živi slovensko, oziroma hrvaško ali mešano prebivalstvo.

Odlok, ki ga je sodišče sprejelo na podlagi 7. državne pogodbe, ki govori o manjšinskih pravicah prebivalstva omenjenih okrajev, poudarja, da imajo avstrijski državljani, ki pripadajo slovenski, oziroma hrvaški narodnosti skupini, pravico, da govorijo pred sodiščem v svojem materinem jeziku, in to brez tolače.

V tem primeru so avstrijska sodišča

priznala slovenski narodnosti skupini v Avstriji pravico, za katero se, vsaj doslej, še vedno zama potegujejo tržaški, goriški in beneški Slovenci.

Do 31. marca prijava dohodkov

Tudi letos moramo do 31. marca prijaviti dohodke, ki smo jih imeli lansko leto, da nam davčni urad odmeri davek, ki ga bomo plačali začenši od avgusta t.l. Prijavo je treba prijaviti na posebnem obrazcu, ki ga je dobiti pri davčnem uradu ali pa v tobakarnah.

Prijave ne smejo opustiti niti tisti, ki so jo predložili lansko leto, ker se letos sama po sebi ne obnovi.

Brali smo sicer, da bodo prijave zahtevali vsaki dve leti in ne od leta do leta. Toda v tem oziru ni še nič novega.

Ne odlašajmo s prijavo na zadnje dni, da ne zamudimo in zapademo denarni globi!

Novi zakon o cestah

Komisija za javna dela pri poslanski zbornici bo razpravljala o zakonskem osnutku za ceste. Na podlagi tega osnutka prevzamejo province večji del do sedaj krajevnih občinskih cest, kar bo znatno olajšalo finančna bremena majhnih občin.

Da bi ta zakon le kmalu odobrili in ga uveljavili!

S SEJE GORIŠKEGA OBČINSKEGA IN PROVINCIALNEGA SVETA

Raztegnitev vodovoda do Števerjana

V petek 22. februarja je goriški občinski svet nadaljeval svojo sejo in je v prvi razpravi sklenil imenovati iz svoje srede posebno komisijo zastopnikov vseh skupin občinskega sveta, ki naj pripravi osnutek posebnega deželnega statuta.

Ista ali druga posebna komisija naj bi se bavila tudi z vprašanjem zakona o podaljšanju veljavnosti prostega pasu (zona franca) z nekaterimi spremembami, ki naj zagotovijo določene ugodnosti.

Pri obeh vprašanjih je v imenu svoje skupine imel besedo tudi dr. Sfiligoj.

V nadaljnjem je dr. Sfiligoj pri točki o neki služnostni pravici prehoda z glavno cevjo vodovoda z Oslavja in Sentmarja prosil g. župana, naj bi se izrazil o možnosti in o pogajanjih za raztegnitev tega vodovoda do Števerjana. Dr. Sfiligoj je predložil nujno potrebo vodovoda v Števerjanu, katerega pa si ta majhna kmečka občina, ki se itak že močno bori s finančnimi težavami, ne more sama zgraditi, naj bi ji goriška občina na kak način šla na roko.

Na vprašanje je g. župan odgovoril, da se zaradi nekaterih tehničnih preizkusov trenutno mora z mislijo raztegnitev vodovoda do Števerjana še nekaj časa počakati. Potem pa se bo videlo, ali in kako bi se dalo potegniti vodovod vsaj do Števerjanske cerkve, kjer naj bi zgradili prvi in glavni vodnjak. Župan je tudi povedal, da so finančne težave Števerjanske občine dobro znane.

Pri točki o obnovi dogovora za rabo goriškega gradu, ki stane občino deset tisoč lir na leto, je dr. Sfiligoj izrazil mnenje, da bi se moralo pristojbino za obiskovanje in ogledovanje gradu odpraviti, to pa zato, ker mnoge goriške družine ne zmorejo niti obstoječe predpisane pristojbine.

Župan je bil nasprotnega mnenja, vendar je dr. Sfiligojevo mnenje vzel na znanje in dejal, da bo odbor preučil možnost prostega vstopa in ogledovanja gradu en dan v tednu.

V soboto 23. februarja se je vršila pa seja provincialnega sveta. Tudi provincialni svet se je uvodoma izrekel za nujno razpravljanje o deželnem statutu. Dr. Sfiligoj je predlagal ustanovitev posebne zadavne komisije, demokristjan g. Cocianni pa je bil mnenja, da je treba zavedo nujno razpravljati na kak poseben način za sklicani seji provincialnega sveta. Tudi komunistični svetovalec, ki so vprašanje sprožili, so se izrekli za nujno razpravljanje, in socialist g. Grassi se je strinjal z dr. Sfiligojem za imenovanje posebne komisije. Ker pa je svetovalec Cocianni vztrajal za posebno sejo, je tudi dr. Sfiligoj na to sejo pristal, ne da bi svojega predloga o imenovanju komisije u-maknil.

Tako se je svet zedinil za prvotno zadavno razpravljanje na posebni seji, ki se bo vršila po izbrpanju dnevnega reda tekoče seje.

Svet je nato prešel k dnevnemu redu in odobril lepo število točk, pri katerih je tudi imenovan naš svetovalec imel besedo.

Občni zbor zavarovalcev živine

Društvo zavarovalcev goveje živine v Sovodnjah bo imelo v nedeljo 3. marca ob treh popoldne v sejni dvorani občinske hiše svoj redni občni zbor.

Dolžnost vseh članov je, da se občne, ga zbora društva udeležijo točno ob določenem uri.

Seja kmečke bolniške blagajne

V nedeljo 24. februarja se je v gostilni »Pri Mirkotu« vršila seja sovedenjske kmečke bolniške blagajne. Odobrili so novo pogodbo z babico. O drugih točkah dnevnega reda bodo razpravljali na prihodnji seji.

Šolski pouk

Potem ko so zadnje čase v Franciji odpravili vse ali skoraj vse domače vaje šoljarjev osnovnih šol, se je v Italiji pojavilo gibanje za pregled in morebitno spremembo načina pouka celo na srednjih šolah vseh vrst. Te dni smo brali v listih izid nekaterih konferenc, kjer so višji ministrski inšpektorji, ravnatelji, profesorji in razni pedagogi podali svoje mnenje v zadevi. Skoro vsi se strinjajo v ugotovitvi, da so dijaki preobremenjeni in da ne utegnejo obvladati vse šolske snovi, zlasti ko se morajo preveč ukvarjati

Praktični komunizem odlikuje, poleg debelega leksikona likvidacij, ropanj, prisilnega dela, koncentracijskih taborišč, denunciacij, oblastnosti, samohvalisanja itd. itd. tudi vohunstvo največjega obsega. Sovjeti poskušajo v okviru komunističnih partij na Zahodu, sindikalnih organizacij, športnih, kulturnih, strokovnih in drugih združevanj vtihotapljati določene elemente v svojo vohunsko mrežo. Tudi na različnih delovnih mestih, v delavnicah in po pisarnah, po raziskovalnih ustanovah itd. postavljajo svoje vohunske niti. Vse komunistične partije na Zahodu so pravzaprav tipke sovjetskega komunizma. Njihove posebne naloge so zbiranje političnih, vojaških in gospodarskih vesti, kakor tudi skrb za sprotno vzdrževanje gospodarstva v deželah, katerim pripadajo.

Ko je dve sto tisoč madžarskih beguncem bežalo pred komunističnim terorjem v tujino, je bilo med njimi tudi mnogo »pristnih komunistov«, ki so verjeli, da bo revolucija zmagala na Madžarskem, in da bi se jim zato lahko kaj človeškega zgodilo, če ostanejo v domovini. Ko pa so se prepričali, da so sovjetski tanki revolucijo v krvi zatrli, so se skesali. Konejši begunci so bili v glavnem tisti, ki so se v resnici borili proti strahovladni zbežali pred komunistično maščevalnostjo. V val beguncem pa se je tudi kasneje vtihotapilo večje število komunističnih vohunov. Na Zahodu naj bi služili kot o-

pazovalci, izsiljevalci, denuncianti in podobno. Njihova naloga je, da begunce opazujejo, vohajo za njihovim obnašanjem, da jih poskušajo spreobrniti, jih ustrahovati.

Ti komunistični vohuni morajo sistematično razširjati nezadovoljstvo. Nekaj teh vohunskih zarotnikov so v begunskih taboriščih že razkrili. Med temi izdajalci je posebno priljubljena metoda groženj, češ da bodo njihove svoje doma zaprli kot talce, če se ne vrnejo. Zanimivo je tudi, kako pridno pokupujejo uslužbenec sovjetskih poslaštav in konzulatov ilustracije, fotografije in filme, da bi na podlagi teh spoznali revolucionarje.

Sviciarski listi se pritožujejo, kako pripadniki švicarske komunistične partije stražarijo nad tamkajšnjimi madžarskimi begunci. Ti švicarski partijci poskušajo piti v stik z begunci po delavnicah, domovih in javnih lokalih. Taktika sovjetske špijonaže v Švici obstaja tudi v tem, da švicarski partijci neprestano zisipajo švicarske oblasti z denunciacijami z namenom, da bi se prebivalstvo čim bolj oddaljilo od beguncem in da bi ti postali čim bolj nepriljubljeni in javnosti. Po točnih kremejskih navodilih je treba begunce v Švici popolnoma izolirati. Na ta način bi Sovjeti radi dosegli, da bi se osamljeni spet vrnili domov, kjer bi jih seveda takoj zaprli. Na drugi strani podžigajo partijci begunce na nezadovoljstvo. Lažejo jim, da jih Švicarji izkoriščajo, da prejemajo domačini višje mezde, da so stanovanja nezdrava, domačini da imajo boljša.

Da tako neprestano prišepetovanje močno vpliva na moralo in psiho beguncem je jasno. Da bi bili uspehi partijcev še večji, so pričeli med begunce deliti skrivnostne letake, v katerih so nanizane za ne komunistične laži, obrekovanja in klevete.

Podobna poročila pa prihajajo tudi iz Francije, in tudi v Italiji so odkrili že nekaj komunističnih vohunov med begunci.

Tako izkorišča komunizem v svoje zločinske namene celo največje človeške tragedije in aktivno posega celo v svojo lastno sramoto.

Državni sovražnik št. 1

Samo 20 milijonov lir bi potrebovali, da bi palačo Pitti v Firencah rešili pred termiti. Prof. Antonio Mellis, vodja instituta za pokončevanje žuželk, pa je prepričan, da znesek ne bo prispel pravočasno, čeprav so v Italiji proglasili termine za sovražnika št. 1. Isti profesor tudi pravi, da se mora v tem spopadu boriti proti dvema nasprotnikom: proti termitom in proti birokraciji.

V Firencah je invazija malih nepridipravov posebno nevarna. Kakor hitro so se termiti srečno razmestili po vrhovih Boboli, se je termitska armada razdelila v dve udarni skupini: prva je navalila na hišo, ki leži nasproti vhoda v palačo Pitti, druga pa je zavzela, kot malašč, entomološko postajo, to je glavni stan nasprotnika.

V veliki dvorani, kjer se zbirajo specialisti za pokončevanje žuželk, sedijo pod podom termiti. V Rimu pa izgleda, da se nihče ne zanima, kako bi iz države malhe potegnili 20 milijonov lir za obrambo proti termitom. Eno ministrstvo vrača plačilno dolžnost na drugo.

V Firencah pa so nemastljivi glodalci napadli še druga znamenita poslopja in parke. Vgnezdili so se celo na pokopališčih.

Na otoku Elbi so se lotili celo Napoleoneve vile. V Neaplju so napadli mestno knjižnico. Tudi v Rimu so že doma, celo v nekaterih ministrstvih, zasebnih stanovanjih in celo v Vatikanu so nepoklicni gostje sv. očeta.

Za uspešno borbo proti državnemu sovražniku bodo — po mnenju strokovnjakov — potrebne milijarde in ne samo 20 milijonov lir. Trenutno si še niso na jasnem, a kakšno municijo naj bombardirajo sovražne armade. Znanemu D.D.T.-ju so primetali zelo močne strupe in so s to mešanico poskušali uničiti sovražnika. Za mesec dni je zavladal tudi mir, nato pa so se termiti na novo pojavili in se z vso požrešnostjo vrgli na vse, kar jim pride pod »zoba«.

Termiti so se verjetno vtihotapili v Italijo s prekomorskimi prevozi. Drugi pa mislijo, da so s potniško prtljago prispeli iz Francije, kjer se oblasti že precej časa borijo s to novo nadlogo. Pri vsem tem je posebno nevarna okoliščina, da termitom ni tako lahko do živega. Kakor vse mravlje, živijo tudi termiti organizirano družabno življenje. Matice posvečajo posebno skrb in jo z vsemi sredstvi varujejo pred vsakovrstnimi nesrečami in neugodami. Tako se je že večkrat posrečilo, da so z uničevalnimi sredstvi zatrili ves rod. Matice pa uničevalno sredstvo ni doseglo. Ta je že nekaj tednov pričela s svojo bogato rodovitnostjo in nadloga je ponovno vzbrstela z vso uničevalnostjo.

Poskušali so termite tudi okužiti. Okužba so tudi uničile rod, matice pa okužba ni prizadela, bodisi da je pred njo že po naravi zavarovana, bodisi da z okuženimi termiti ne pride po oploditvi več v stik.

Potrebna bo še velika borba, da bodo končno tudi to golazen, ki ograža človeške domove, končno iztrebili.

GOSPODARSTVO

NA NJIVI — Ob sedanjem času bomo potrosili pšenici zadnji obrok dušika, in sicer v obliki apnenega nitrata; potrosimo ga po 6-8 kg na 1.000 kv. metrov. Zlasti moramo potrositi apneni nitrat, če je pšenica bleda, rumenkaste barve, kar se največkrat dogaja tam, kjer leži voda. Seveda pa moramo poskrbeti, da bo voda odtekala, ker bi sicer gnojenje z dušikom le malo ali nič zaleglo. To velja za vse rastline: kjer leži voda, tam rastline ne morejo dobro uspevati. Nadalje, pri pravilno vse potrebno za saditev krompirja in za setev koruze. Zemljo ob suhem vremenu globoko preorimo, če tega nismo že pred mrazom opravili. Kjer mislimo gnojiti s hlevskim gnojem, ga pred oranjem potrosimo povrhu in nato podorimo. Za krompir pride ob sedanjem času v poštev samo dobro udelan gnoj, ker bi svez, neudelan gnoj le malo zalegal ali pa krompirju celo škodoval.

V VINOGRADU — Nadaljujemo z obrezovanjem trt, kar moramo opraviti na vsak način, predno dobijo trte sok in se nam pri obrezovanju solzijo. Kdor je trte že obrezal, jih bo okoličil in povezal. Z upogibanjem pa je boljše počakati, da začnejo trte brsteti, ker nam sicer nekatere vrste trt ne poženejo iz vseh popkov, kakor na primer briška rebula in Cabernet. Ko bomo trte povežali, bomo tudi drugače vinograd očistili. Pograbimo vse odpadke, le-te pa ne sežgemo, kakor imajo nekateri to slabo navado, temveč jih spravimo na kup, kjer segnejo in nam dajo dober kompost. Kompost nam je prepo-treben pri sajenju trt in sadnega drevja, če hočemo pri teh doseči močno raščo. Ko se zemlja posuši, bomo okopavali ali orali vinograde. Pri tem še lahko gnojimo s hlevskim gnojem. Vsekakor pa je prav, da trtam pognojimo z umetnim gnojilom P.K.N., ki vsebuje vse za raščo potrebne hranilne snovi. Seveda lahko uporabljamo tudi katero drugo enako gnojilo. Tega gnojila potrosimo po 60-70 kg na tisoč kv. metrov površine.

V SADOVNJAKU — Skrajni čas je, da sadno drevje poškrbimo. O tem smo pred kratkim bolj izčrpno pisali. Tudi sadovnjake bomo ob suhem vremenu prekopali ali preorali. Pri tem bomo tudi sadnemu drevju pognojili lahko še z dobrim hlevskim gnojem, sicer pa z umetni-

mi gnojili. Tudi za to se priporoča predvsem celovito gnojilo P.K.N. ali kako drugo temu podobno. Sadnemu drevju gnojimo po višini pridelka, to se pravi, da na vsakih 20 kg predvidenega pridelka pognojimo s pol do tri četrt kg gnojila P.K.N. Gnojilo potrosimo okoli drevesa do širine kamor sega vejevje ali krona drevesa.

NOVICE IZ SLOVENIJE

V JUGOSLAVIJI POTREBUJEJO 257.000 NOVIH STANOVANJ

Do konca leta 1955 so v Jugoslaviji po raznih mestih zgradili 119.000 novih stanovanj. Stanovanjska istika pa je še vedno celo velika, in da bi krizo ublažili, bi morali zgraditi v prihodnjih letih 257.000 novih stanovanj. Skupna vrednost vseh stanovanj bi presegala 345 milijard din. Da bi krizo le deloma omilili bi bilo potrebno, da bi vsako leto zgradili nad 51 tisoč stanovanj.

POTROŠNJA ALKOHOLNIH PIJAC V SLOVENIJI

V prvi polovici preteklega leta so po vsej Sloveniji popili v gostlinah 10.503.000 litrov vina, 1.975.070 litrov piva, 864.829 litrov žganja in 464.363 litrov drugih pijac. Za vse to pa so potrošili skoro 3 milijarde din.

Po trgovinah pa so v istem obdobju prodali še 1.409.912 litrov alkoholnih pijac v vrednosti 438 milijonov din. Poleg tega so po Sloveniji, v prvih šestih mesecih preteklega leta, še 585.000 brezaalkoholnih pijac. Te so imele 108 milijonov din vrednosti.

Statistika pravi, da porabi vsaka slovenska družina v teku enega leta od 5 do 10 odstotkov svojih dohodkov. Začeli so kampanjo, da bi znižali potrošnjo alkoholnih pijac.

PREBIVALSTVO V SLOVENIJI

Po podatkih Zavoda za statistiko v Ljubljani je bilo ob koncu leta v Sloveniji 1.544.659 prebivalcev. Rojstev je bilo v celem letu 2227, smrtnih primerov pa 1347. Naravni prirastek znaša torej 880 ljudi.

Trst naj bo glavno mesto Beneško-julijske krajine

Tržaški občinski svet je na seji 22. februarja izglasoval resolucijo za ustanovitve beneško-julijske krajine (dežele). Med drugimi govorniki je nastopil tudi občan svetovalec dr. Josip Agneletto, čigar glavne misli so sledeče:

Decentralizacija centralne uprave je nujna zahteva današnjega časa, predvsem pa je to postulat demokracije in demokratičnih principov, medtem ko sta bili centralistična državna oblast in uprava v vsej zgodovini, od starih Grkov do danes, izraz absolutističnih monarhij in totalitarnih režimov, tako desničarskih, kot levičarskih. Sistem decentralizacije obstoja v večjem delu sveta, od ZDA preko Anglije, Zahodne Nemčije in Svice do naše sosednje majhne Avstrije.

Ustava Republike je vpeljala Institut avtonomnih pokrajin. Ta ustanova se nanaša predvsem na posebne koristi provinc, ki se nahajajo ob mejah države; med temi je tudi avtonomna krajina Furlanija-Julijska Benečija, ki do sedaj še ni bila ustvarjena.

Slovinci, katere dr. J. Agneletto predstavlja, so za izvedbo avtonomne furlansko-julijske krajine, 1) ker so državljani, ki že uživajo deželne avtonomije, vsi, brez razlike, navdušeni za ta upravni institut, ki je nov za Italijo. Zadostuje ekonomski razvoj, n. pr. Sicilije, kjer so se kapitali sicilijskih akcijskih družb v nekaj letih deželne avtonomije povisali od treh milijard na 60 milijard lir;

2) ker se bo samo z novim duhom, ki bi se moral ukoreniniti v novih krajinah, lahko premagal oni stari upravni birokratizem, ki hromi vsak večji zagon v ekonomskem in socialnem razvoju. Bodoči regionalni statut se bo moral ozirati tudi na zahteve, ki so omenjene v resoluciji, o kateri se razpravljajo, ker te zahteve niso pretirane. Trst, kot trgovsko-pomorski emporij svetovnega slovesa in važnosti, se ne sme utopiti v vodah furlanske ravnine. Zato je potrebna najširša provincialna avtonomija z zakonodajno močjo oziroma na posebne zahteve vsake posamezne province. Dejstvo, da mora postati Trst glavno mesto krajine, je neoporečno, ker samo na ta način bo ta dosegla ekonomski pomen, ki gre preko državnih mej, in to tudi v očitnem interesu Furlanije.

Dr. Agneletto je izjavil, da glasuje za ustanovitev furlansko-julijske krajine in, kot predstavnik Slovincov, že od vsega začetka predlaga, naj se v regionalni statut uvrsti jasna dožbe o zaščiti slovenske narodnostne manjšine ter njene narodne, kulturne, ekonomske in socialne razvoja, s pravico uporabe slovenskega jezika pred vsemi oblastmi, pravico, ki je priznana v ustavi Republike, ki jamči enakopravnost vsem državljanom.

Slovenska prosvetna matica vjudno vabi na predavanje znanega glasbenika g. prof. Karla Sancina o temi: *Uvodno pojasnilo h koncertu komorne g. g. SPM*, v četrtek 7. marca t. l. ob 20.45 v društveni dvorani v ulici Machiavelli št. 22-II.

VESTI IZ NABREŽINE

Novi doktor

Pretekli teden je promoviral na tržaški univerzi za doktorja juris prijatelj g. dr. Egon Floridan, naš nabrežinski rojak. Stevilnim čestitkam, ki jih je že dni prej, se pridružujejo tudi tržaški Slovenci demokrati, predvsem njegovi prijatelji tudi v imenu vseh naših organizacij. Iskreno čestita tudi Slovensko akademsko društvo iz Trsta, ki mu želi veliko uspeha v življenju.

Predavanje dr. Sfiligoja

Po dolgem času smo spet prisostvovali zanimivemu predavanju, ki ga je imel dr. Sfiligoj iz Gorice na sedežu naše organizacije v Nabrežini. Predavatelj nam je v vseh potankostih razlagal vprašanje obseja slovenske šole v naših krajih ter pri tem obširno pojasnil vse korake, ki jih napravljamo in druge organizacije v borbi za obstoj in zakonitost naše slovenske šole.

Poljudnemu razlaganju tega za nas tako važnega vprašanja so vsi prisotni z velikim zanimanjem sledili. Predavanja, na je udeležilo prav lepo število poslušalcev, med njimi skoro ves učiteljski zbor iz Nabrežine z gospodom ravnateljem, kakor tudi več profesorjev, ki stanujejo v Nabrežini. Tudi okoliške vasi so bile dobro zastopane. Taka zanimiva predavanja želimo, da bi se večkrat ponovila.

Gospodu predavatelju dr. Sfiligoju, neumornemu borcu za slovenske pravice na Goriškem, se zelo zahvaljujemo za njegovo res izčrpano in izredno zanimivo predavanje ter ga prosimo, naj še v kratkem spet vrne z enako zanimivim govorom.

Pomeni po Bregu

Po naših vaseh te dni živahno razpravljajo o obsodbi dolinskega župana, tov. Dušana Lovriha. Po mnenju nekaterih v našem Bregu so komunisti nabrali tako visoko število podpisov predvsem zaradi moralnega pritiska komunističnih tekačev. Za našo občino gotovo ni niti dostojno, niti častno, da je moral njen prvi občan že vdrug pred sodnike. Kaj takega se v preteklosti nikoli ni dogajalo. To pa

ljanom, ne glede na raso in jezik, in to v očitnem interesu mirnega sožitja in medsebojnega spoštovanja, ki mora vladati med italijanskim in slovenskim prebivalstvom, in to posebno v obmejnih pokrajinah.

Resolucija je bila sprejeta z vsemi glasovi, razen glasov misinov (novofašistov) in monarhistov, ki so glasovali proti.

Na seji 26. februarja se je župan Bertoli spominjal gledališkega igralca Mema Benassija, ki je umrl v Bologni. Bil je to eden najboljših italijanskih igralcev.

Občinski svet je sklenil raztegniti občinski avtobusni promet do Grijana, kar je za ta kraj izrednega pomena.

Na isti seji je dr. Josip Agneletto interveniral tudi za razširjenje lonjske ceste od železniškega mostu do vasi, kar naj bi se izvršilo, preden se ta cesta asfaltira. Obč. odbornik ing. Visintin se je dr. Agnelettu zahvalil za opozorilo in je izjavil, da bodo šli obč. tehniki na lice mesta, da si ogledajo priporočena dela.

Na seji je bilo tudi sklenjeno, da se prične dela za tretji obrok skrajšanja ovinčkov pred pokopališčem pri Sv. Ani in so bili za to odobreni krediti.

Občni zbor SPM

Slovenska prosvetna matica vabi članstvo na redni občni zbor v nedeljo 31. marca t. l. ob 10.30.

Dnevni red:

- 1) Poročilo predsednika in odbornikov;
- 2) Razprava o poročilih;
- 3) Razrešnica staremu odboru in poročilo revizorjev;
- 4) Volitev novega odbora;
- 5) Slučajnosti.

Neotesanost se poslavlja...

Ruski sociolog Nikolaj Semjonovič Gordenko je pred kratkim izdal knjižico, ki je dosegla tak uspeh, da je pošla še preden so utegnili pripraviti drugo izdajo. Ta uspeh je vzpodbudil državno založništvo v Moskvi za odločitev, da bodo 114 strani obširno delo izdali v vseh jezikih Sovjetske zveze.

Ta sovjetska knjižica je neke vrste »Knjiga o lepem vedenju in seveda namenjena ljudem, ki so se od leta 1918 dalje obnašali prav nasprotno od tega, kar je Slovincem priporočal Josip Urbanus s svojo knjigo »O lepem vedenju« iz leta 1932, in kar drugim narodom priporočajo podobna dela. Vse do najnovejšega časa je veljala med komunisti neotesanost kot osnovna lastnost dograjenega komunista. O veljavnosti tega načela se lahko dnevno prepričujemo tudi pri nas, še bolj pa na oni strani Fernetičev, saj so se komunistični apostoli z vsemi kriplji trudili, da bi tudi med Slovenci s čim večjim uspehom zaplodili neotesanosti in surovosti.

zato, ker so bili naši občinski možje resnični možaki, ki jim je bila skrb za blagor občine prva zapoved. Strankarske koristi so pri naših prednikih, občinskih možeh, romale v zatise ob prevzemu javnih odgovornosti.

Komunistična partija je ob času volitev neudržljivo naglašala, da imajo u pravne volitve zgolj gospodarski in ne politični značaj. Dolgoletna praksa našega župana pa je dokazovala v vsakdanjem življenju prav nasprotno dejansko stanje: da je namreč dolinski župan v prvi vrsti prvi pobornik in glasnik partije in ne prvi nepristranski občan. Tega pojmovanja se po vojni držijo tudi še drugi župani na našem ozemlju...

V »Katoliškem glasu« je nekdo predlagal, naj bi imena podpisnikov »prosnje za odtegnitev tožbe« priobčili, da bi občani zvedeli za županovo podpornike. Morda bi bilo res že enkrat čas, da si občani pogledamo iz oči v oči. Nekateri Brežani smo gotovo za tako objavo; če pa je ta trenutek res tudi primeren, bi bilo potrebno razmišljati. Tako se vsaj nam nekaterim dozdeva.

Novolistarji so tudi pri nas doživeli s tem procesom zaslužen nagrado. Tako se je njihovo ljubimkanje s komunisti tudi pri nas sprevrglo v — blamažo. Saj drugače tudi biti ne more. Pravična sodba usode se ni pokopana, tega bi novolistarji ne smeli pozabljati...

Mladinski literarni natečaj

Slovenska prosvetna matica v Trstu razpisuje svoj *velikonočni literarni natečaj*. Najboljša dela v vezani ali nevezani besedi bodo objavljena v velikonočni številki »Demokracije«.

Prispevke je poslati *najkasneje do torka 9. aprila t. l.* na sedež društva v ulici Machiavelli 22/II. Posebna žirija bo razdelila nagrade, in sicer: prva nagrada tri tisoč lir, druga nagrada dva tisoč, tretja tisoč, četrta in nadaljnje pa v obliki knjižnega daru.

ODBOR SPM V TRSTU

† JOSO PUHALJ

V ponedeljek 25. t. m. se je po mestu bliskovito razširila pretresljiva vest, da je v Tržaškem sanatoriju preminul po vsem našem mestu, podeželju in tudi izven meja znani in visoko čislani finančnik, gospod Josu Puhaj.

Pokočnik je bil rojen v Puli in se je po končanem študiju posvetil bančni stroki. Po prvi svetovni vojni je bil prokurist takratne podružnice Ljubljanske kreditne banke v Gorici. Nato pa se je preselil v Trst. Tu je bil ravnatelj Trgovsko-obrtno

zadruga, ki je bila v tistih časih zelo pomemben slovenski denarni zavod v Trstu, posebej se po likvidaciji Jadranske banke in Ljubljanske kreditne banke.

Takoj ob izbruhu druge svetovne vojne so ga fašisti kot zavednega Slovence aretirali. Več let je preživel po raznih koncentracijskih zbirališčih Italije. Ko se je po predaji Italije vrnil domov, so ga ponovno aretirali nacifašisti. Vsa ta števil-

Dne 24. t. m. nas je za vedno zapustil naš nad vse ljubljeni

JOSO PUHALJ

V imenu vseh sorodnikov sporočajo to žalostno vest vsem prijateljem in znancem žena MARTA MARTELANC, hčerka EVA in sin MITO.

Pogreb dragega pokojnika je bil 26. t. m. iz mrtvašnice glavne bolnice.

Trst, 26. februarja 1957.

na preganjanja niso ostala brez usodnih okvar na njegovem zdravju.

Pokožnik Josu Puhaj je slovel že od svoje mladosti dalje kot izredno naderjen finančnik in gospodarstvenik. Med gospodarskimi krogi našega mesta — tudi med Italijani — je užival visok ugled in spoštovanje. Gotovo je bil to eden izmed najpomembnejših slovenskih gospodarstvenikov, ki je do dna poznal zamotana bančna in borzna vprašanja našega mesta in njegovega zaledja. Med našim mestom in najširšim zaledjem tržaške luke je navezal trgovske stike z Jugoslavijo, Avstrijo, Nemčijo, Češkoslovaško in Svico.

Pokožnik Puhaj pa niso odlikovale samo izredne in vedno skrajno solidne strokovne sposobnosti, pač pa veliko radodarno srce, ki je bilo odprto vsem po-

trebnim in še prav posebno naši šolski mladini. Verjetno niso nikoli zaman potrkale na njegova vrata organizacije in mladinske ustanove.

V Josu Puhaju je imel slovenski narod v Italiji ne samo moža - človeka, ampak moža jeklenega značaja, ki je res ljubil svoj narod, ki je ljubil svobodo in prostost in ki je stal med nami s trdno, neupogljivo hrbenico kot stoletni hrast na gori. Zato se je Josu Puhaj med prvimi pridružil slovenskemu demokratskemu gibanju na Tržaškem, sodeloval je pred 10-imi leti ob ustanavljanju našega glasila »Demokracije« in je ostal našemu gibanju neokrnjeno zvest do svoje rane smrti.

Zapustil nas je nepričakovano, v najboljših moških letih ustvarjajočega delovanja, ko mu je neizprosna smrt vsaj za 20 let prikrajšala nit življenja, ki so mu jo splele rojenice na puljskem Divičgradu.

Prezgodaj je odšel Josu Puhaj od nas, v času, ko bi bil naš narod najbolj potreboval njegovih praktičnih nasvetov na pragu novih zgodovinskih dogodkov. On ni dočkal zmage svobode in resnice nad tiranijo in lažjo, ni dočkal vstajenja našega naroda z novo združenjo Evropo.

Nenadomestljiva izguba je zadela s smrtjo Josu Puhaja njegovo družino, ki je izgubila soproga in očeta. Ali njegovim dragim naj bo v uteho, da ostane lik Josu Puhaja slovenskemu narodu na veke v spominu, slovenski mladini pa vzpodbuden vzgled na poti življenja.

Pogreb pok. J. Puhaja je bil v torek popoldne. Gotovo ne pretiravamo, če trdimo, da so se od pokojnika poslovili vsi tržaški Slovenci vseh prepričanj in vseh slojev. Tako veličastnega pogreba v Trstu nismo že dolgo doživeli. Vence je bilo kakih 40, avtomobilov pa okrog 70. Posebno lepi so bili venci slovenskih akademikov, SDZ, SPM, SDD in premnogi drugi.

Na posebno željo govorov ni bilo.

DARILA SDD: V počastitev spomina pok. J. Puhaja daruje druž. I. Marc L. 3.000; osebni prijatelj pok. J. Puhaja daruje v počastitev njegovega spomina L. 2.000. N.N. vstopnina za ples SDD L. 2.000. Namesto cvetja na grob pok. J. Puhaja daruje L. Polojac L. 5.000.

Linhartov večer

Slovenski oder iz Trsta priredi v nedeljo, 3. marca v dvorani na KONTU-VELU Linhartov večer.

Pričetek predstave ob 16.30 uri.

Vljudno vabljeni!

PRODAM DOBRO OHRANJENO STARIŠKO SKRINJO, INTARZIRANO Z NARODNIMI ORNAMENTI. — Naslov v upravi lista.

BOLJSA GOSTILNA na deželi išče dobro kuharico. Plača dobra. — Naslov v upravi lista.

GOSPODIČNA prijetne zunanosti, temperamentna, srednjih let, z lastnim stanovanjem išče znanje z boljšim gospodom. — Ponudbe na upravi lista pod značko »Premožna«.

Odgovorni urednik:
Prof. Dr. ANTON DABINOVIC
Tiskarna Adria, d. d., v Trstu

NECCHI B. U. Supernova automatica

je šivalni stroj, ki uživa popolno zaupanje in z neomejeno dobo jamstva. Prodaja na 24-mesečna obročna odplačila in tudi z odkupom starih strojev katerekoli znamke. Z nakupom stroja si pridobite pravico na brezplačni tečaj za vezenje.

NECCHI „ESPERIA“ v omari stane 62.000 lir
Siva, krpa in plete moderne vezene.

Koncesionirana trgovina:
TULLIO NATALE
TRST, ul. Battisti 12, tel. 365-33
TRZIC, Corso del Popolo 28, tel. 2772
MILJE, Calle Tiepolo 6
CERVIGNANO, Piazza Unità 17, tel. 217